

N:o 3.

Ank. till Riksd. Kansli den 4 Mars 1881, kl. 7 e. m.

Konstitutions-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändring i § 6 Regeringsformen.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till Utskottet hänvisad motion, N:o 57, har Herr Grefve *E. Sparre* återupptagit sitt vid nästlidna års riksdag framlagda förslag:

»att Riksdagen för sin del måtte besluta den ändring i § 6 Regeringsformen, att vid uppräknandet af cheferne för statsdepartementen måtte tilläggas: en chef för departementet för landtbruket och öfriga näringar, samt att antalet af de så kallade konsultativa statsråden måtte inskränkas till två.»

Uti motionärens vid nästlidne riksdag gjorda framställning i ämnet anfördes hufvudsakligen, att under det vårt land egde särskilda ministèrer med sina byråer för justitieväsendet, utrikes ärendena, landtförsvaret, sjöförsvaret, civilförvaltningen, finanserna, religionen och allmänna undervisningen samt dessutom styrelseverk för en mängd olika grenar af administrationen, saknade jordbruket och öfriga näringar särskilda målsmän inom förvaltningen; att af de institut, Landtbruksakademien och Kommerskollegium, som för närvarande skulle representera näringarnes intresse, Landtbruksakademien hade karakteren af en vetenskaplig inrättning och vore såsom sådan af stor betydelse, men saknade i sin nuvarande form administrativ förmåga; att, äfven med erkännande af den omsorg, som egnades landtbruket och slöjderna, det dock ej kunde förnekas, att ett rent vetenskapligt institut eller en inom detsamma utvald förvaltningskomité, bestående af personer, hvilka endast undantagsvis kunde deråt egna några ögonblick af sin åt andra förrättningar vända uppmärksamhet, vore en föga lämplig öfverstyrelse för de många, till landthus-

Bih. till Riksd. Prot. 1881. 3 Saml. 3 Häft.

hållningens främjande anordnade institutioner, hvarförutan den kollegiala formen vore hinderlig för Landtbruksakademiens funktion såsom styrelseverk; samt att sistnämnda bristfällighet äfven vidlådde det verk, som skulle hafva närmaste vården om de öfriga näringarna, nemligen Kommerskollegium, hvilket verk just på grund af sin kollegiala form vore utdömdt.

Den öfvertygelse, motionären vid sistlidne riksdag sålunda uttalade angående nödvändigheten för Sverige att ega en institution, ett embete, hvars innehafvare uteslutande åt jordbruket och näringarna egnade sin omtanke, kraft och förmåga och som för Konung och Riksdag ej blott framlade förslag om hvad som borde göras för näringarnes förkofran, utan jemväl öfvervakade verkställigheten af hvad som blifvit beslutet, denna öfvertygelse förmåler motionären i sitt nu framlagda förslag hafva genom hvad som sedermera inträffat vunnit i styrka. Den massa af ärenden tillhörande jordbruket och näringarna, som af Kongl. Maj:t afgjordes på föredragning af cheferne för Civil- och Finansdepartementen, tillväxte dagligen så väl i antal som i vikt och betydelse för samhällskroppen, i hvilken näringarne bildade det pulserande blodomloppet. Vid det nästlidna år hållna gemensamma landbruksmötet för vestra Sverige uttalades enhälligt denna åsigt; och en vid mötet närvarande utländsk vetenskapsman, som länge vistats i Sverige, förfäktade den med ifver, tilläggande, att den för ej längesedan inrättade jordbruksministären för Preussen redan intagit det mest framstående rum inom detta lands konselj. Jordbrukets och de öfriga näringarnes utveckling och förkofran vore inom det moderna samhället af den omätliga vikt, att de måste inom regeringen hafva sin målsman. Jordbruksvetenskapens framsteg och utveckling i hela den civiliserade verlden vore så jättelika, att det land, som icke med den yttersta ifver sökte hålla jemna steg med de öfriga, stannade ohjelpigt efter, men de försök, som i detta afseende gjordes af enskilda eller lokala korporationer, blefve vanmäktiga, om de ej genomginges af en ledande tråd, hållen af en stark hand.

Af dessa skäl och då det af motionären framhållna behof inom nästan alla delar af riket kändes och erkändes vid de sträfvanden, som der och hvar gjordes för att tillgodogöra de fördelar, som vårt land, vårt läge och våra klimatiska förhållanden medgäfve i jämförelse med lyckligare lottade länder, med hvilka vi hade att täfla, anser motionären en åtgärd i den föreslagna rigtningen vara af behofvet högeligen påkallad.

Då Utskottet vid sistlidne riksdag afgaf utlåtande öfver motionärens ifrågavarande framställning och i sammanhang dermed öfver ett likaledes inom Andra Kammaren väckt förslag i enahanda syfte, men med den olikhet, att i detsamma återupptogs den vid 1868 och 1874 årens riksdagar uttalade åsigten om lämpligheten eller möjligheten af de båda krigsdepartementens

sammanförande under en chef, redogjorde Utskottet i allmänna drag för de olika skeden, den nu föreliggande frågan genomgått, alltsedan det redan vid förhandlingarna om de nuvarande statsdepartementens inrättande ifrågasattes, att dessa skulle förökas utöfver det antal, som vid 1840 års riksdag slutligen bestämdes, till dess frågan vid riksdagen år 1874 senast var föremål för behandling. Utskottet torde vid sådant förhållande nu böra inskränka sig till att allenast till nämnda redogörelse hänvisa.

Motionärens förslag vann icke sistlidne Riksdags Konstitutions-Utskotts tillstyrkan. Utskottet erkände väl förslaget vara förtjent af uppmärksamhet, men förestälde sig, att i en fråga sådan som denna, hvilken på det närmaste berörde arbetsfördelningen emellan de särskilda departementen, borde öfverlemnas åt Kongl. Maj:t att pröfva, huru behovet af minskning i det arbete, hvarmed vissa departement vore betungade, måtte kunna afhjelpas, och framlägga en organisationsplan, som endast af Kongl. Maj:t skulle kunna, efter öfvervägande af alla på saken inverkan omständigheter, med nödig sakkännedom uppgöras.

Mot motionärens med anledning häraf gjorda anmärkning, att, då frågan redan vid två särskilda riksdagar, nemligen 1857 och 1868, blifvit af Kongl. Maj:t väckt och jemväl vunnit afseende inom representationen, ehuru dess olika afdelningar icke kunnat enas angående lämpligaste sättet för frågans lösning, det nu tillkomme Riksdagen att genom ärendets upptagande tillkännagifva sin åsigt rörande det ifrågavarande behovet, anser sig Utskottet böra erinra, att den af Kongl. Maj:t den 6 Oktober 1857 till Rikets Ständer aflättna proposition afsåg inrättande af ett nytt departement för allmänna arbeten och kommunikationsanstalter, och ehuru det är antagligt, att genom öfverflyttande på det nya departementet af åtskilliga på Civildepartementets föredragning nu beroende ärenden och deraf följande minskning i göromålens antal inom det senare departementet någon förökad uppmärksamhet kunnat egnas åt jordbruket och öfriga näringar, hade dock dessa icke genom den då föreslagna åtgärden erhållit en målsman, som inom regeringen utslutande fört deras talan.

Vid den behandling, Utskottet egnat nu förevarande fråga, har Utskottet ej funnit anledning att frångå den uppfattning, Utskottet vid sistlidne riksdag uttalade beträffande den ordning, i hvilken samma fråga bör lösas. Visserligen är det otvifvelaktigt, att inrättandet af ytterligare ett civilt statsdepartement skulle medföra en minskning af det arbete, hvarmed en och annan af cheferne för de nuvarande statsdepartementen är betungad; men å andra sidan torde kunna antagas, att en sådan lättnad skulle kunna åstadkommas genom en efter nuvarande förhållanden mera afpassad fördelning af göromålen emellan vissa af departementen. Under öfverläggningarna om tillförene

väckta förslag i enahanda syftning som det förevarande har också, på sätt Utskottet uti sitt vid nästlidne riksdag afgifna utlåtande i ämnet framhållit, den ifrågasatta reformen ansetts lättast kunna genomföras medelst Landtförsvars- och Sjöförsvarsdepartementens förenande till ett Krigsdepartement, men för vidtagandet af en sådan ganska genomgripande förändring, äfven om den i öfrigt må finnas böra ega rum, lärer den nuvarande tidpunkten, då ordnandet af vårt försvarsväsende i dess helhet kan sägas utgöra förnämsta föremålet för Konungens och Riksdagens uppmärksamhet och omsorger, icke vara väl lämpad. Utskottet har icke heller kunnat förbise, att det antagligen snart förestående afgörandet af frågan om lämpligaste formen af en öfverstyrelse för rikets handel och industriella näringar kan utöfva väsentligt inflytande på uppfattningen om behovet af att inrätta ett nytt statsdepartement, hvilket likväl under hvarje förutsättning synes, såsom redan blifvit antydt, böra i främsta rummet ankomma på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

På grund af hvad nu blifvit anfördt och med erinran, att Utskottet med sin här ofvan uttalade uppfattning af frågans formella sida ej ansett sig böra ingå i pröfning af lämpligheten af den utväg, motionären för ernående af sitt syftsmål förordat, får Utskottet vördsamt hemställa,

att ifrågavarande motion ej må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 4 Mars 1881.

På Utskottets vägnar:

MAGNUS HALLENBORG.